

מראה מקומות- עניני הלכה

יבמות דף ב'

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

לפי גרון במדויק ונריה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Dany Gross

www.dafaweek.org

507-DAF-WEEK

info@dafaweek.org

בענין דיני איילונות

- תד"ה או יבמות ב:
- שו"ע אבה"ז מד' ד'
- ב"ש שם ס"ק ז'
- טור שם מד'
- בית יוסף שם
- רמב"ם אישות ב' ו'
- אגר"מ אבה"ז ד' פב'
- שבט הלוי ח"י סימן רס'
- נשמת אדם ג' סימן קעב'
- אנציקלופדיה הלכית חלק ב'
- תוס' הביא בשם הר"א מבורגויילה די ש לחלק בין אם נודע לבעל שאשתו איילונות שבזה נתבטל הקידושין אבל אם לא נודע שמא לא היה מפקיד. אכן תוס' עצמו חולק ע"ז וממנ"פ אינו מקודשת. ובשו"ע הביא ב' שיטות אלו. והב"ש שם הסביר שלפי דעת התוס' (שיטת הי"א בהשו"ע) אינו צריך גט אפילו מדרבנן אם לא הכיר בה כלל.
- אכן אין גדר דין הנ"ל כ"כ ברור. שיטת הטור הוא שבאחד מסימני איילונות נחשב איילונות. אכן הב"י העיר ששיטת הרמב"ם הוא שצריך כל הסימנים לחשב כאיילונות ודאית.
- ובאגר"מ הביא סתירה בדעת רש"י שאפילו איילונות גמורה צריכה גט מדאו' כיון שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. וזה שלא כראשונים הנ"ל. ושם דן בענין ספק ממזרת אם יש להתירה לבא לקהל.
- ובשבט הלוי חקר שאלה יסודית אם סימני איילונות רק סימנים להראות שאין לה כח להוליד או שהם עצמם גורמים הפסלות. ונפק"מ באשה שיש לה סימני נשים אכן א"א לה להוליד אם דינה כאיילונות.
- וכן יש לחקור להיפוך באשה שיש לה סימני איילונות (ולדעת השו"ע הנ"ל סגי בסימן א') אכן יש לה כח להוליד מה דינה. וכזה חקר הגרש"ז אויברך זצ"ל הבוא בנשמת אדם.
- ותוס' בהמשך דבריו הביא שאיילונות גמורה אין לה רפואה. ובאנציקלופדיה הלכית חקר אם דין הוא שאין לה רפואה בפ"ע או שאין לה רפואה אפילו בידי אדם. [אכן פשוט שיש לה רפואה ע"י נס כמו בשרה אמנו הגם שאין זה משנתנה שום דין לכ'.]

ע"פ
מחצית
השקל.
ע"פ
ד'ר
אפרים
דזקוקת
השדה
שק"ד
בא"פ
א"ת

דבר על צוריו, הרי זה בזמק שוטה ואין קידושין גמורים, ואם
עמים ללוה ועמים משושט ולא ידעין העת שהוא עומד בדעמו, הרי
זה ספק. ומיהו גם בדברי רבינו ירוסם יש לקדקד במ"ש ואם דעמו
משושט וכו' הרי זה בזמק שוטה ואין קידושין גמורים, ולשון
בזמק שוטה משמע דהוי שוטה גמור
ואין לו קדושין כלל (אף) [*אף] מדברי
סופרים, ומדסיים קדושין גמורים,
משמע דגמורין לא הוו אצל מידי ספק
לא נפקי: סעיף ג' ג. ומתיישבין
בדבר זה. כלומר שחוקרין הרבה
בדבר אם היה שיכור ממש כשכרומו
של לוט, ולפעמים נראה שהוא כך
ואינו כן אחר המקרה: סעיף ד' ד.
ויש אומרים שאילונית ודאית
אינה מקודשת. כלומר בלא הכיר
זה הוי קדושי טעות, וגרע משאר
מומין דק"ל [סימן ל"ט סעיף ה'] בנכסה
סמס דבעיל גט, משום דאין אלס
מוחל על מוס גדול כזה. כך כמב
הרא"ש בריס יבמות [פ"א סי' ג']:

שוטה גמור ד'אצל אלס דעמו ללוה אף על פי שהיה
דלה וקלושה הרבה (רבינו ירוסם) בשם הרמ"ה) וכן
עמים שוטה ועמים ללוה ולא ידענו העת שהוא
עומד בדעמו משושטין לקדושין (גם זה שם).

ג. ה'שיכור שקידש קידושו קדושין אפילו
נשתכר הרבה יראם הגיע לשכרותו של לוט
אין קידושו קדושין [האדמו"ר ומתיישבין בדבר זה].
ד. סריס שקידש בין [ה]סריס חמה בין [ה]סריס
'אדם יוכן אילונית שנתקדשה הוו קדושין
ד'ע"ש אומרים [ה]שאיילונית ודאית אינה
מקודשת.

ציונים ומקורות ד) נתיב כ"ב ח"ה. ה) טור בשם רמב"ם פ"ד
מאישות ה"ח. ו) טור בשם רמב"ם פ"ד מאישות ה"י. ז) טור
בשם תוס' יבמות ב' ע"ב ד"ה א.ו.
שנו"ס סימן מד (ו) עיין ח"מ סק"ב ובי"ש סק"ד מ"ש להגיה.

נחלת צבי

סעיף ג' ד. ומתיישבין בדבר הזה. כמב הרב הנגיד [פ"ד מאישות
ה"ח], מפני שהוא נעריס התמורות. וכמב רפ"ך ז"ל [פרישה אות ה'],
פירוש, למה כמב ברמב"ם כלן ומתישבין בדבר יותר מנמקוס אחר,
ולכן כמב מפני שהוא נעריס התמורות, ור"ל מתישבין לדקוק אלס הוו
שיכור כל כך כשכרומו של לוט: סעיף ד' ה. בין סריס חמה. פירוש,
מיד כשנולד מיום שרואה אותו חמה: ו. בין סריס אדם. אע"פ שאסור לנזח בקהל, אפילו הכי קידושין קדושין, דקדושין מופסין במישי לאוין:
ז. ויש אומרים שאילונית ודאית אינה מקודשת. כן היא דעת המוס' ורל"ש בריס יבמות [תוס' ב' ע"ב ד"ה א.ו. ורא"ש פ"א סי' ג']. אצל
ספק אילונית לריכה גט. ומבואר מדברי הטור [בשם] לה אחד מהסימנים שבהם מיקרא אילונית, ודלית, כגון שאין לה דין, או שהשמש
קשה לה, או שקולה עבה כקול אש, או שאין לה גשר גבוה ועגול כמין קף לנעלה מאלומו מקוס. וכמב ב"י, אצל מדברי הרמב"ם [פ"ב מאישות ה"ח]
נראה שצריך שיהיו זה כל הסימנים הללו, ושכן נראה מדברי רבינו ירוסם [נתיב כ"ב ח"ד, ע"ש]. ואלן סמס הדנר: ה. ודאית. אצל ספק אילונית לריכה
גט. וספק אילונית, כגון שאומו סימן שכתמני (בסעיף) [בסעיף] הקודם אינו נראה יפה: ט. אינה מקודשת. אפילו מדרכין, דהוו קדושי טעות,
דאין אשה אלס לפריה ורביה:

טורי זהב

סעיף ג' ד. ומתיישבין בדבר זה. פירוש, לענין קדושין שהוא חמור
צריך להתישב בין השכרות אם הוא כלוט: סעיף ד' [ה]ן סריס חמה.
שלקי ממעי אמו. וסריס אדם, אע"ג שאסור לבוא בקהל כמ"ש בסימן
ה' [סעיף י']. מ"מ קידושו קדושין, דקדושין תופסין בחייבי לאוין:
[ו] שאילונית ודאית. פירוש, שיש לה סימני אילונית המזכרים בטור:

ז. ויש אומרים שאילונית ודאית אינה מקודשת. כן היא דעת המוס' ורל"ש בריס יבמות [תוס' ב' ע"ב ד"ה א.ו. ורא"ש פ"א סי' ג']. אצל
ספק אילונית לריכה גט. ומבואר מדברי הטור [בשם] לה אחד מהסימנים שבהם מיקרא אילונית, ודלית, כגון שאין לה דין, או שהשמש
קשה לה, או שקולה עבה כקול אש, או שאין לה גשר גבוה ועגול כמין קף לנעלה מאלומו מקוס. וכמב ב"י, אצל מדברי הרמב"ם [פ"ב מאישות ה"ח]
נראה שצריך שיהיו זה כל הסימנים הללו, ושכן נראה מדברי רבינו ירוסם [נתיב כ"ב ח"ד, ע"ש]. ואלן סמס הדנר: ה. ודאית. אצל ספק אילונית לריכה
גט. וספק אילונית, כגון שאומו סימן שכתמני (בסעיף) [בסעיף] הקודם אינו נראה יפה: ט. אינה מקודשת. אפילו מדרכין, דהוו קדושי טעות,
דאין אשה אלס לפריה ורביה:

באר הגולה

סעיף ג' ד. גם זה שם [בדומים פ"ד מאישות ה"ח], מבחימה עירובין דף
ס"ה ע"א. ה. שם [בדומים] [מבחימה] [ומגו' טסו]. ו. כמב הרב הנגיד
ושם, מפני שהוא נעריס התמורות כמב רבינו ומתישבין וכו'. סעיף
ד' ז. גם זה שם [בדומים פ"ד מאישות ה"ח], דאע"ג דהוא מתייבי לאוין, הו
ק"ל דקדושין מופסין במישי לאוין כמ"ש לעיל סימן י"ח. מ. ממנשה
אילונית אין לה כחובה, כחובות דף ק' ע"ב, וממנשה כחובות לא יחזיק, גיטין דף מ"ו ע"ב, דמשמע דגיטא נעיל. ט. מוס' ריש יבמות [ב] ע"ב
ד"ה א"ו וכו' הרא"ש שם [ב].

ביאור הגר"א

סעיף ד' ו. בין סריס כו'. מדלפולגו ממתמין שם [יבמות] ע"ב ג' אלס
מוכן ומולין לשמש, ובכרימה שם פלוע כו' סריס אלס כו' ילד כו', ומתני'
שם פ"א א' סריס חמה כהן כו': ז. ויש אומרים כו'. ר"ל בלא הכיר זה,
ועיין מוס' שם ב' ג' ד"ה או כו'. ובכרזא לרשונה ס"ל כמ"ש הרמב"ם [שם]

באר היטב

סימן מד סעיף ב' א. דעתו צלולה וכו'. ז"ל, דעמו ללוה מקודשת נזדא,
ועמים שוטה ואין ידוע העת אז מוששין ואין ודא קדושין. ואם דעמו משושט ואין
משיג דבר על צוריו יש משש קדושין. ס"מ [סק"ב], עיין צ"ש [סק"ד]: סעיף ג' ב.
בדבר זה. כלומר חוקרין הרבה אלס הוא שיכור כלוט, עיין סימן קכ"א. [ב"ש
סק"ה]: סעיף ד' ג. סריס חמה. הוא מיד כשנולד מיום שרואה אותו חמה, והוא
כשר. וסריס אלס הוא פלוע דכא, ומישי לאוין הוא, אפ"ה קדושו קדושין, דקדושין
מופסין במישי לאוין [מב"ש סק"ז]: ד. אינה מקודשת. ר"ל שלא הכיר זה הוו
שכתמני בסימן קכ"א שם: סעיף ד' ה. סריס שקידש. עיין בתשובת חות יאיר סי' רכ"א מה שכתב בזה: ו. וכן אילונית. עיין ב"ש

פתחי תשובה

ז"ל [הישועות יעקב] האריך והראה כמה מקומות בתלמודא דידן שלא
דכברי הירושלמי הג"ל. וגם בשו"ת מנחת עני סי' ס"ט האריך בזה,
ויובאו דבריהם בקצרה לקמן סימן קכ"א סעיף ו' סק"ה]. והוא ז"ל
[התורה גיטין] חמה עליו דאין אפשר לומר דהירושלמי מקדושו אשה
איירי, דא"כ האין משכחת לה קדושין בינו לבין עצמו, הא קדושין בלא
עדים אפילו בפקח לאו כלום הוא, אלא ודאי דהירושלמי מיירי בקידוש
של אפר הפרה במי חטאת כו', ובחנם האריך בזה, ע"ש. ועיין מה
שכתמני בסימן קכ"א מה שכתב בזה: ו. וכן אילונית. עיין ב"ש

ראש פינה - חלקת השדה

סק"ב. אך מרסיים. כצ"ל. ובספר עצי ארזים [סק"ה] מישב גירסתו
ברמ"א, ע"ש. ועיין בשו"ת בית אפרים למו"ר הגאון [אה"ע] סי' פ"ט
באריכות גדולה בדיני שוטה: סק"ג. ומתיישבין כו'. כדי שלא נפרש
שצריך להתישב בדבר דאפשר שאף שהגיע לשכרותו של לוט יש חשש
קדושין, לזה עשה כלומר:

ראש פינה - עקבי הבית

סק"ז. אם היא ספק כו' צריכה גט כו'. ללאורה נראה דהיא מקודשת מספק
לאורימה דשמא אינה אילונית. ואף ל"ל כיון דהיא ספק אילונית הוי ע"פ מקח טעות
בלא הכיר זה כיון שאף אלס היה ידוע לו שהיא רק ספק אילונית לא היה מקדשה, מ"מ
הלא בכל המומין בנכסה סמס לריכה גט רק אילונית גרע דע"ז ודאי אינו מוחל, אצל אלס
היא רק ספק י"ל דלא גרע משאר מומין ומוחל, כלע"ז. מיהו הניי כו'. קאי אלעיל
אילונית ודא, דק"ל לרי"ת דעמאל לאו משום מקח טעות, ע"ש בניי:

שי למורה

סימן מד סעיף ד'. ויש אומרים שאילונית ודאית אינה מקודשת. עיין במגניי שלמה
מסכת יבמות [ב ע"ב] מ"ש בזה:

אמרי ברוך

סימן מד סעיף ד'. סריס שקדש. ז"ב, עיין משו"ת חות יאיר סי' כ"א שמפלל היין
הדין כאלא ידעה המתקדשת שהוא סריס:

יד אפרים

סימן מד ח"מ סק"ב. קדושין כלל אך מרסיים כו'. כל"ל:

ומ"ש רבינו שבאחד מא"ו הסימנים חשובה אי"צונית. הכי משמע מדברי התוספות (בכמות שס) דקרי לה ספק אי"צונית היכא שאין יכולים לברר וכו' ולא כתבו בפשיטות דהיכא שאין (לו) [לה] אי"צונית. נראה שלמד כן מדין סימני סריס דאיתא בפרק הערל כל הסימנים אלא א' או ב' ה"ל ספק אלא ודאי דאף בסימן אחד חשבה לה ודאי אי"צונית ולהכי לא משכח לה ספק אלא היכא שלא ה"ל כח לברר:

ג וטומטום וכו'. פירוש הטומטום הוא זכר ודאי או נקבה ודאי אלא שהוא מכוסה ואם קידש אשה ונקרה ונמצא זכר איגלאי מילתא דמתחילה היה זכר ודאי וכן אם נתקדשה ונמצאה נקבה מתחילה (היה) [היתה] נקבה ודאי ועל כן גם עתה שהוא מכוסה קידושהו ספק ולריכס גט מספק ואנדרוגינוס הוא ספק לעולם דהלכה כרבי יוסי דברייתא דאמר אנדרוגינוס צריה בפני עמיה היא ולא הכריעו זה

צריכה גט. (י) במה דברים אמורים באילונית ח' שיש לה סימני אילונית שאין לה דדים או שהתשיש קשה לה או (יא) שקולה עבה כקול האיש או שאין לה בשר גבוה ועגול כמין כף למעלה מאותו מקום (יב) שבאחד מאילו חשובה אילונית (יג) אבל ספק אילונית צריכה גט: ה וטומטום ואנדרוגינוס שקידשו או שקידשם איש כתב הרמב"ם שקידושהו ספק (יד) וצריכין גט מספק וכן כתב רב אלפס. (טו) והתוספות כתבו דאנדרוגינוס ודאי זכר הוא וכן היא מסקנת אדוני אבי הרא"ש ז"ל יב: ו כתב הרמב"ם המקדש אחת מכל העריות לא עשה ולא כלום (טז) שאין קידושין תופסין בהן חוץ מהנדה

ומ"ש וסימני אילונית שכתב רבינו משמע מדברי התוספות (בכמות פ:): ומ"ש שבאחד מא"ו חשובה שאין יכולים לברר וכו' ולא כתבו בפשיטות דהיכא שאין (לו) [לה] אי"צונית. נראה שלמד כן מדין סימני סריס דאיתא בפרק הערל כל הסימנים אלא א' או ב' ה"ל ספק אלא ודאי דאף בסימן אחד חשבה לה ודאי אי"צונית ולהכי לא משכח לה ספק אלא היכא שלא ה"ל כח לברר:

ג וטומטום וכו'. פירוש הטומטום הוא זכר ודאי או נקבה ודאי אלא שהוא מכוסה ואם קידש אשה ונקרה ונמצא זכר איגלאי מילתא דמתחילה היה זכר ודאי וכן אם נתקדשה ונמצאה נקבה מתחילה (היה) [היתה] נקבה ודאי ועל כן גם עתה שהוא מכוסה קידושהו ספק ולריכס גט מספק ואנדרוגינוס הוא ספק לעולם דהלכה כרבי יוסי דברייתא דאמר אנדרוגינוס צריה בפני עמיה היא ולא הכריעו זה

צריכה גט. (י) במה דברים אמורים באילונית ח' שיש לה סימני אילונית שאין לה דדים או שהתשיש קשה לה או (יא) שקולה עבה כקול האיש או שאין לה בשר גבוה ועגול כמין כף למעלה מאותו מקום (יב) שבאחד מאילו חשובה אילונית (יג) אבל ספק אילונית צריכה גט: ה וטומטום ואנדרוגינוס שקידשו או שקידשם איש כתב הרמב"ם שקידושהו ספק (יד) וצריכין גט מספק וכן כתב רב אלפס. (טו) והתוספות כתבו דאנדרוגינוס ודאי זכר הוא וכן היא מסקנת אדוני אבי הרא"ש ז"ל יב: ו כתב הרמב"ם המקדש אחת מכל העריות לא עשה ולא כלום (טז) שאין קידושין תופסין בהן חוץ מהנדה

אב"ד מדברי הרמב"ם בפרק צ' מהלכות אישות (ה"ו) נראה שצריך שיהיו זה כל הסימנים האלו וכן נראה מדברי רבינו ירוחם ט: ה טומטום ואנדרוגינוס שקידשו או שקידשם איש

נשים. הלכות אישות פ"ב

מגיד משנה

בבב משנה 7 ד

הוא מפרש שמה שאמרו שם שנת עשרים שילאו ממנה שלשים יום הרי היא כשנת עשרים לכל דבריה ומסקנא דגמרא הכין הוא שילאו שעמידן ללא עדין דכיון דאינה חסרה אלא שלשים יום הרי היא כאלו נשאלו וקורא שילאו. אבל כל שאר המפדשים ראשי שפירשו שילאו כבר דכיון דהיא בת י"ט ושלשים יום משנת עשרים הרי הן חשונין שנה וכאלו נשאלו לה עשרים. וכ"כ בהגהת א"א זה השעור אינו יודע וכו' וכ"כ עיקר: ואם לא נראה בה וכו'. שם גבי סריס דבעין רוב שמוציא בשלא נולדו בו סימני סריס והוא הדין לאילונית ומוכרח הוא. ובק"ט פרי רבינו יש כל סימני אילונית ואע"פ שיש בזה חילוק כמו שהבאר בפרק זה סובר רבינו דבאילונית בעינן כולו:

ה נמצאת למד וכו'. מפורש ביבמות פרק הערל (דף פ'.) דלאילונית מקטנותה יולדה לבגרות:

ו ואלו הן סימני אילונית וכו'. ביבמות פרק הערל (שם:) ואלו הן סימני אילונית כל שאין לה דדים ומתקשה בשעת משמיש רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין לה שיפולי מעים נכנס רבן שמעון בן אלעזר אומר כל שקולה עבה ואינה נכרת בין אשה לאיש. וספק רבינו דכרי כולם סובר שכל אחד מוסף על דברי חבירו:

ז ויש בבת סימני מלבעלה וכו'. הסימנין האלו הם בפרק יולד דופן (גדה מ"א.) דברי מגלים נמשך ונבגמרא יודיע שאין הסימנים מועילים קודם הגעת זמן ולא עדיפי סימני אלו משמי שערו חוה פשוט ומוכרח שם ובפסקה הלכה בגמרא שם כדברי כל המחנין להמיר ופירשו בהלכות שאם הביאה אחד מסמנין אלו מתחילין אותה כגדולה שלא מתחילין ובקטנה שלא מתחילין עד שתיאמר שמי שערות וגם זה ברור. ובפרק סימן (דף מ"א.) מנואר שם הביאה צ' שערות שוב אין משגיחין בעלין וג"כ מנואר שם שדעת החכמים הוא שא"א לעלין לכה א"כ בא התחמון ומפסי רבינו שא"א שיבואו כל הסימנין העליונים קודם התחמון ומנבחו דברי רבינו. ויש בדברים אלו שיטה

ולא הביאה שתי שערות ונראה בה (כל) סימני אילונית הרי היא אילונית. ואם לא נראה בה (כל) סימני אילונית עדיין קטנה היא עד שתביא שתי שערות או עד שתהיה בת ל"ה [ושנה ויום אחד: ה] הגיעה לזמן הזה ולא הביאה שתי שערות הרי זו נקראת אילונית אע"פ שלא נראה בה סימן מסימני אילונית.

נמצאת אתה למד "שהאילונית אין לה ימי נערות אלא מקטנותה תצא לבגרות: ו ואלו הן סימני אילונית. כל שאין לה דדין. ומתקשה בשעת תשמיש. ואין לה שיפולי מעיים כנשים. וקולה עבה ואינה ניכרת בין איש לאשה. והנערה והבוגרת והאילונית כל אחת משלשתן נקראת גדולה: ז ויש בבת סימנין מלבעלה והן הנקראין סימן העליון. ואלו הן. משתחורר ריה לאחורה ויעשה [ב]קמט* (במקום) הדרין. ומשיחור ראש [החוטם] הדר. ומשיתן אדם ידו על עוקץ הדר והוא שוקע [דושוהה לחזור. ומשיפצל ראש [החוטם] הדר ויעשה בראשו [ו]כדור קטן. ורבותי פירשו משיפצל החוטם עצמו. וכן [ו]משיטו הדרין. ומשיחקשקשו [ו]הדרין. ומשחקקף העטרה [ו] שהוא מקום הבשר התפוח שלמעלה מן הערוה לעומת הבטן. ומשיחמך [ו]הבשר הזה ולא [ו]היה קשה: ח כל אלו הסימנין ח'. נראה בבת סימן אחד מכל אלו או כולן והיא בת י"ב שנה או פחות אין משגיחין בו והרי היא קטנה. נעשית בת י"ב שנה ויום אחד ונראה בה סימן התחתון אין משגיחין באחד מכל אלו. ואם לא נראה התחתון ונראה בה אחד מכל אלו

כחב הרא"ש ז"ל זה השיעור אינו יודע מהו והיה לו לומר הימה בת צ' שנה שנכנסו בה שלשים יום עכ"ל:

אילונית עדיין קטנה היא: בבת ה"ה בק"ט פרי רבינו יש כל סימני אילונית ואע"פ שיש בזה חילוק סובר רבינו דבאילונית בעינן כולו. ולי"ד דאף לקפדים דלא גרסי כל מאחר שלא כתב באילונית נראה זה אחד מסימני אילונית כמ"ש בסריס נראה בו אחד מסימני סריס משמע דבאילונית כולו סימנין בעינן: שמי

א טור לה"ע סי' מ"ד: ב טור לה"ע סי' קמ"ב קמ"ג עשן ז: הרי

ראשון כדן התורה ונתגרשה בזמן מעטם בגט פטורין כדן התורה ונתקדשה וניסת לשני נמי כדן התורה ונפרדה ממנו רק בערכאות ולא נתגרשה, וניסת לשלישי וגולדה ממנו עלמה זו, וחשאלה היא כי אמנה היא חולה במחלת השגשגן וכל הזמן שהיתה נשואה לחשני וגם אחרי שנפרדה ממנו הלכה אצל רופא מעניני שטות פטיכיאסאר בלע"ז, הדבר כתר"ח עם תרופא ואמר שהיא חולה מימי נעוריה בארבעה מיני שגעונות ועיקר מחלתה הוא בעניני אישות ובאביורייהו, וגם דבר אברך אחד מתלמידי עם תרופא לידע בברור כוונתו בזה שאמר שעיקר מחלתה בעניני אישות אם הוא דבר שאפשר לאיש לדור עמה והשיב שהיא משוגעת לעניני השמיש בדרך שטות שא"א לסבול זה ומצד זה גרשה תראשון אחרי איזה שבועות וחשני ניסת לרפא ע"י רופאים וכיון שראה שאינה מתרפאת בזמן קצר ג"כ נפרד ממנה לאתר איזה חדשים.

ותנה ענין שטות הוא מום גדול שאין אדם יכול לסבול זה כדאיתא ביבמות דף ק"ב ע"ב לטעם שלא תיקנו נישואין לשוטה ושוטות, וא"כ מסתבר שהם קידושי טעות ובאיש הא ליכא הענין דאמר ר"ל באשה טב למיתב טו דו, וכדחזינן שתיבת שראח שאינה מתרפאת נפרד ממנה בערכאות וממילא אחרי שבטלו הקידושין דבעל השני היא פגויה ואינה ממורת עמה שנולדה מהשלישי.

אך שיש אולי לדון דאולי צריכה גט לרשיי גטין דף מ"ז ע"ב ד"ה משום איילונית דאף באיילונית שהיא מום טובר שצריכה גט אף מדאורייתא משום דאין עושה בעילת זנות ובעל לשם קידושין, הנה רשיי בעצמו הא כתב ביבמות דף י"ב ע"א ד"ה כון שהכיר דבגמצאת איילונית אף אתר שנשאה הוא מק"ט דלא פי באוקימתא דהוא רק אתר הקידושין וקודם הנישואין ואף בדיקא נמי דקתני שנמצאו פי לאתר נישואין, והוא משום דלא ניהא לו לפרש שנמצאה איילונית לא תתא כאתריני שהיא אף אתר נישואין, וא"כ לא ברור לן שיטת רשיי מאתר שאיכא סתירה בדבריו לכאורה, ואין לטעות מלשון באורי הגר"א אה"ע סימן מ"ד סק"ז דכתב דסברא ראשונה דאיילונית צריכה גט טובר דרבא פליג על ר' אסי גם בזה ומצריך גט לאיילונית ודסיף דכן כתב רשיי ד"ה הלכתא לית ליה מק"ט ואפילו לא תכיר, דהייל גירסא כון ברשיי, דליכא שינוי בגירסת רשיי בין זמן תגר"א לזמנו דרשיי הוא בדפוס, אלא פירוש דברי תגר"א הוא דכן כתב רשיי רק על מה שכתב שרבא ס"ל דשעמא דמתני' לא משום מק"ט ואח"כ מסיק תגר"א מה שטובר לפ"ז סברא ראשונה דרבא פליג שלית ליה מק"ט גם בלא תכיר, אבל רשיי עצמו מסתבר שפרש שרבא לא פליג אלא באיילונית שהכיר בה

שלהאיש צריכים שיצטוד בעיר אחרת ולהאשה בעיר אחרת, שא"כ אין טוברים זה לקשר ממש, ולכן דאי כשקשה לחשיג גט או שיש טעמים אחרים בזה שלא לחכות עד שישגיג גט יש להתירה לעלמא. אבל כמובן אין שום צורך להסתור להיתר דשפקרות ואין לחודק בכלל אלא כשתרצה לרתנגו מכאן ולהבא בדיני התורה לשמור הלכות נדה וכדומה.

*

ובדבר הישיבה שהייתה להקהלה בעד הלב שלקחו בעד התלמידים סך גדול, הנה תחויב על הראש ישיבה אף אם הוא בעלים גם על הגשמיות פשוט שהיא רק מקופת הישיבה ומאגנסים שלהם אם יש דבר כזה ולא מחוייבין לשלם לא הוא ולא גבאים אחרים אם ישנם כאלו אף אם הם עשירים. אבל אלהבא רשאין הקהלה שלא ליתן להם הלב בלא מעות מוזמן ובלא ערבין שישלמו להם משלהם אם לא יהיה בקופת הישיבה מעות לשלם בעד החלב. אבל רשאין לעשות מגבית מיוחדת לשלם התוב, אף שליכא חיוב לעשות מגבית לעני שישלם תובותיו בשביל מצות פריעת בע"ח מצוה, הכא רשאין לעשות מגבית, לכד שכיון שהוא שייך להקהלה גם זה הוא ענין צדקה דמאין יהיה לקהל מעות להפסיד אם לא ממגבית לצורך הקהל, גם מצד שהוא טובת הישיבות בזה כדי שיוכלו להקיים.

*

הנכרים העובדים בפסח אצל ישראלים ומביאין חמץ מביתם לאכילה עצמן, (כמובן שהיא במקומות שהתירו להם לעבוד בחול המועד משום הפסד ודבר האבוד), צריך שיאכלו במקום מיוחד ולהשגיח עליהם שמה שהשאירו יצאו מהמקום ורשות הישראל למקום שפסק.

דידו,

משה פיינשטיין

סימן פב

בענין אשה חולה במחלת שגשגן שנפרדה מבעלה בלא גט ואח"כ נולדה לה בת מאיש אתר

י"ג מנחם אב תש"ד

מע"כ ידידי הנכבד הרב מרח"ר רוד סון שליט"א.

ונגה בדבר העלמה שנתקרה לשוב בחשובה ע"י ארגון הנער של כתר"ח, אשר אמנה ניסת קעם

שיטה ראשונה סוכר דמקודשת איילונית מדאורייתא
אף בלא הכיר בה, עיין בב"ש סימן קנ"ה ס"ק י"ט
שחוא פליג על המחבר, וא"כ גם בשטות אפשר סוכר
שהיא מקודשת שהיה לנו לחוש לכאורה.

אבל נראה שהוא רק מחמת שהבעל יכול לגרש
בע"כ לכן לא איכפת לו כל כך לקדשה בכל אופן
אף כשתמצא איילונית ואם לא נחלק אף שוטה דבשביל
זמן קטן שלא יוכל לדור עמה לא ירצה שהיה בחשש
דבעילת זנות, אבל בומננו שרגמ"ה החרים שלא יגרשו
בעל כרחו דהאשה, לא מסתבר כלל שיתרצה הבעל
לסבול זמזום דשוטה שא"א לדור עמה וגם אינו יכול
לישא אשה אחרת בשביל איסור זה דבעילת זנות שבפעם
לא יעבור על שום איסור דרשאי לסמוך על הרוב שלא
יתבטלו הקידושין אף להרמב"ם דאיכא איסור דקדשה
בביאת פגוזה, ואף באיילונית מסתבר שלא יתרצה להיות
נשוי כל ימיו לאיילונית ולא יוכל לישא אחרת ולהתבטל
מפריה, ואף שבשוטה שייך שיתירו לו בהיתר דמאה
רבנים נמי הוא דבר שיש בו סירחא גדולה והוצאת
ממון וגם הרבה נשים לא ירצו להנשא לאיש שיש לו
חיובים לאשה האחרת, כדאמרין בעלמא כל זמן דאגידא
בו לא יתבי ליה אחריתא, ולכן ברור שלא היה מקדשה
על אופן זה הוא מק"ט. וחלוק זה אף אם מדאורייתא
צריכה גט, וכ"ש אם הוא רק מדרבנן שג"כ הוא מצד
החשש דלא היה איכפת לו לקדשה, ועיין בתשובתי שם
בענף ד' דמטעם זה כתבתי בראיות גדולות שבממין
דבעל הוא מק"ט משום שהאשה שא"א לה להתגרש
ודאי לא היתה מתרצית, וכמו כן אחר שנאסר בזרם
דרגמ"ה לגרש בע"כ ולישא אשה אחרת הוא כן, ולהטעם
דכתב רש"י שהחשש הוא משום שאין בועל בעילת
זנות איכא עוד טעם באינשי שאינם שומרי תורה ואין
תושבין לבעילת זנות ממש שכ"ש לא יחושו בכה"ג.

ומטעם זה יש להתיר בת זו לקהל מאחר דבטלו
הקידושין ולא היתה אשת איש כלל וממילא אינה ממורת
ולענין ממורת תא קילא, שלבד דהיא רק איסור לאו
שבשביל זה לא היה שייך לחקל למסקנת הגמ' דיבמות
דף ק"ט ע"א דאמר רבא מכדי תא מדאורייתא תא
דאורייתא מה לי איסור כרת מה לי איסור לאו, אבל
תא ספק ממור מותר מדאורייתא, ויש לתתיר להנשא
לישראל כשר ואף לכתן.

והגני יידי,

משה פיינשטיין

שג"כ אינה פוטרת צרתה דאם היה סוכר שפליג בתרתי
היה לו ודאי לפרושי. אבל אפשר אף שלא פריש בגיטין
דחוא מדרבנן כדסוכר כן הג"י אליבא דר"ת וטעם
שהוא רק מדרבנן בשביל החשש דבעילת זנות ולא
ספק מדאורייתא, עיין בתשובתי בספר אג"מ חלק אהע"ו
בח"א סימן ע"ט ענף ה' ד"ת וא"כ אליבא דהג"י דר"ת
וכן אפשר סוכר רש"י אף שלא הזכיר שהוא מדרבנן
ודלא דכתבתי שם אליבא דרש"י שבארתי לפי משטות
לשון רש"י בגיטין שגם מדאורייתא סוכר שצריכה גט
וכדמשמע מבית חלוי, אבל בשביל הסתירה היה יותר
ראוי לפרש שכונתו שצריכה גט מדרבנן.

אבל יקשה דא"כ ל"י אסי דצרת אילונית אסורה
ופטורה א"כ בלא הכיר בה שצריכה גט מדרבנן תאסר
הצרה מדרבנן להתייבם ותהיה חולצת ולא מתייבמת
מדרבנן ואיך תגן שצרותיהן מותרות, וצריך לומר שר'
אסי סוכר כרבא שפליג על רבה ור"ח שמדרבנן תצריכו
גט אף כשלא צריכה מדאורייתא שם בכתובות ע"ג ע"ב
דהא מתרץ בחלוק גט מכתובה משום דתנא ספוקי מספקא
ליה, ולכן לא מצרכי גט מדרבנן באיילונית ואינה צרת
אילונית ולא צרת ערוה אף מדרבנן ושפיר תגן דמותרות,
ורבה ור"ח הסוכרים דצריכה גט מדרבנן אף שא"צ
מדאורייתא יפלו על ר' אסי וסברי דצרת אילונית
מותרת ואפילו הכיר בה כהלכתא דרבא. ורש"י בגיטין
דמפרש על לשון המשנה המציא את אשתו משום
איילונית דגט צריכה פ"י זה אליבא דרבה ור"ח להשמיענו
דלענין גט מדרבנן אין לחלק בין מומין קטנים למומין
גדולים דלכן פ"י אליבא דידהו להשמיענו זה, דהא בעצם
לא קשה כלום דכתבו התוס' שמוכרחין לומר דרק
הוא חשב שהיא איילונית וגרשה בשביל זה דהרי תגן
בסיפא ניסת לאחר והיו לה בנים ואיילונית א"א שהיו
לה בנים משום דאין לה רפואה, שלכן לא שייך לפרש
שרש"י בא לתרץ הקושיא על לשון המציא כיון דליכא
קושיא, אלא בא לחדש דלרבה ור"ח גם באיילונית צריכה
גט מדרבנן כמו כל המומין, ולרבא שהוא ספק שייך
לחלק דבממין גדולים ליכא ספק, אבל תא אם צריכה
גט מדרבנן נמי תא יש לאסור גם תולד מדרבנן בדין
ממור. ומדרבנן תא יש גם שיטת הג"י אליבא דר"ת
להצריך גט. ואף שיש טעם גדול לומר ששטות גרועה
מאחר שהמום תוא משום שאין אדם יכול לדור עם נחש
בכפיפה אחת כדאי' ביבמות ק"ב ע"ב וליד לאיילונית
שטוב לדור עמה כמו עם כל אשה והוא רק חסרון מצד
שלא תוכל להוליד, ואף אם נימא שכיון שתתשמיש
קשה לה כדאמר ביבמות דף פ' ע"ב יהיה אולי מניעה
לפעמים מתשמיש מ"מ ודאי אין זה דבר שלא יוכל
תאדם לסובלו, אבל אולי מעצמנו בלא ראייה קשה
לסמוך למעשה. וגם תא אם לא נחלק בין שטות לאיילונית
תרי הרמב"ם אליבא דהמחבר סימן מ"ד סעי' ד' שהיא

כבר מילתי אמירה ה"פ, שזה טעות לעשות כן, רק יכניסו הבדיקה ויסבבו באמצע סביב סביב אפילו בעומק הרבה, אבל לא יחמקו נגד האמצע לפגוע בצואר הרחם אפילו במקום שאין ריעותא בצואר הרחם ומכ"ש צדקו של מעכ"ת.

והרני דוש"ת בלונ"ה, ידירו ומכבדו, מצפה לישועת ה'.

סימן רם

ב"ה, ער"ח כסלו תשס"א לפ"ק.

כבוד ידידינו הרב הגאון הנושלים ר' יחזקאל אהרן שוורץ שליט"א.

אחדשה"ט ושי"ה,

יקרתו קבלתי, וכבודו פנה אלי בהימנע ספיקומי בכמה דיני חליצה, ואני עני לרגלי מיעוט זמני, אשיב עכ"פ על חלקם בעזרת החון לאדם דעת.

אשה שיש לה איזה קלקול בצית וולד שלה מתחילת ברייתה, ולדעת הרופאים אין לה תקוה, ויש לה סימני נשים, האם דינה כעקרה שיש זיקה ומתייבמת או חוללת כמבואר באה"ע סי' קע"ב סט"ו וברמב"ם פ"ו ה"ו מיבוס או כאילונית בסי' קע"ב ס"א. ויסוד ספיקו, ע"פ המבואר שם ס"ד דאילונית היינו שאין לה סימני נשים, וכיון דהנ"ל יש לה סימני נשים אין דינה כאילונית, או דבעינן הסימנים רק כדי להוכיח שאינה ראויה לילד בודאי, וה"נ צדיק כיון שלפי דעת הרופאים אין לה תקנה.

הגה כב' רצה לתלות הלכה זו במחלוקת הרמב"ם ונמו"י בטעם עקרה וזקנה שהם צנות חליצה ויבוס דהרמב"ם פ"ו מיבוס כתב משום דעקרה וזקנה היתה להם שעת הכושר, א"כ צנ"ד ה"נ לא ה"י לה שעת הכושר לעולם וה"ה כאילונית, משא"כ הנמו"י כתב סוף פ"ק דיבמות הטעם של עקרה, דכמה עקרות נפקדו, ולטעם זה גם אשה הנ"ל דינה רק כעקרה, אלא דהעיר כב' ממש"כ הלח"מ במקומו דגם הרמב"ם נחית לטעם הנמו"י.

ראומר דדברי הלח"מ תמוהים, דהסיב דעת הרמב"ם לדעת הנמו"י מכח קושיא שאינה קשה כלל, שהקשה ממש"כ הרמב"ם שם צה"ד דזקן אינו מיבוס משום שמשש כחו, והרי ה"י לו שעת הכושר לפני הזקנה כמו זקנה, מכח זה הזדקק הלח"מ גם לנ"י דכמה עקרות וזקנות נפקדו, והדבר מופלא, דהא שאני זקן דאינו בגדר יבוס משום שאינו בגדר ציאה כלל כלשון הרמב"ם והזקן ביותר שמשש

כמו וכשל, משא"כ זקנה שכדוע היא עדין בגדר ציאה אלא שאינה בגדר לידה.

ואחרי החפוש מנאחתי כדברינו בס' מעשה רקח ברמב"ם שם, ופשיטא ל"י דרמב"ם לית ל"י טעם הנמו"י, והמע"ר שם רמו לדברי הרד"ך בתשובה בית צ' חדר י"ב, ועיינתי שם וראיתי שדחה סברת הנמו"י בשתי ידי, דאין לצנות על טעם זה דכמה עקרות נפקדו, דאין מזכירים מעשי נסים כמבואר פ"ג דחולין ובש"ס סוף יבמות, ועוד הרי אמרו סוף פ"ו דיבמות דשרה אמנו איילונית היתה ונפקדה, ואעפ"כ אין יבוס באילונית [לדרכו ה"י מקום לחלק בין נס לנס] ועמו"ס גיטין מ"ו ע"ב ד"ה המוילא, העירו נמי על ש"ס דיבמות י"ב דאשר תלד פרט לאילונית, מהא גמ' דיבמות שם, וכתבו דאין מזכירים מעשה נסים.

ומה שנראה לענ"ד בזה דאין דברי הנמו"י כלל מחלוקת ושייכות למש"כ הרמב"ם, ואין דרך הנמו"י לחלוק על הרמב"ם בלי שהביאו, דהנמו"י איירי בפתח עקרות כפי לשון בני אדם וחז"ל והראשונים בכמה מקומות דהיינו אשה שלא זכתה להבנות בשנות הלידה שלה והיא כבר יותר מעשר שנים לאחר הנשואין ונראית עקרה, וכנראה דמשעת לידה שלה אין לה הכנה טבעית לבנים (וגם לפעמים לא הועילו לה כל הסגולות ותרופות אשר מזה הוכחה שנראית כאלו עקרה באמת) מכ"מ אעפ"י שיצאת מגדר רוב נשים היולדות אין סבה לבטל מנחת יבוס מטעם שאינה ראויה ללידה דהרבה עקרות נפקדו, והיינו עקרות כיו"צ שאינו מעשה נסים נגד הטבע דהתפכות הטבע אלא נס טבעי כדוע, זה טעם הנמו"י ואין מחלוקת עליו בזה.

וטעם הרמב"ם צעין על עקרה שנעשית עקרה ע"י חבלה, או מכה, או הוליא רחמה ועיין רש"י סוטה כ"ה סוף ע"ב ש"י דעקרה ע"י מכה, ושהיתה ראויה לבנים קודם לכן יעשה"ה וזוה הו"ר דהרמב"ם לטעמו שהיתה לו שעת הכושר וכאשר העיר נמי במע"ר שם, - והיינו אע"ג דהשתא יש בטול גמור ע"י מכה או נחום, ואין אפשר לחכות על פוקד עקרות, לא ממעטינן מאשר תלד כיון שה"י לה שעת הכושר.

אבל לענ"ד, פשיטא דאם נולדה מצטן ומלידה בלי רחם כאשר עובדות כאלה כבר באו לפני ולא ה"י לה שעת הכושר לעולם, ובמקרה כזה גם א"א להתחשב בצינית פקידת עקרות כנ"ל, דאין לה זיקה כלל ופטורה מחליצה ויבוס, כמוצן בתנאי שנתברר זה בשעת לידה או סמוך לה, מה שאפשר בזה"י לברר דרך ודאי כדוע.

לרוב עבודה לא אוכל לבא היום על שאר ספיקומי ואולי בעתיד אזכה להרחבת הזמן.

והרני דוש"ת ומברכו בהצלחה וס"ד, מצפה לרחמי ה'.

הלכות יבום וחליצה

סימן קעב דין יבם סרים וחרש שומה וקטן וטומטום וכן היבמה

סעיף ד' אלו הם סימני איילוניות, כל שאין לה דדים, ומתקשה בשעת תשמיש, ואין לה שפולי מעים כנשים, וקולה עבה, ואינה נכרת בין איש לאשה (וי"א (א) דבאחד מאלה נקראת חילוניות).

סעיף ה' אלו הם (ב) סימני סרים חמה, כל שאין לו זקן, ושעריו לקוי, אבשרו מחליק, וכשמטיל-מים אינו עושה כיפה, ושכבת זרעו דיהא, ואין מימי רגליו מחמיצין ורוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל, וקולו לקוי, ואינו ניכר בין איש לאשה. הגה היו לו שתי שערות צוקנו, אינו סרים אלא עד שיכיו לו כל הסימנים הללו, אצל אם לא הביא שתי שערות צוקנו, אפילו אין בו רק אחד מהסימנים הללו, הוא סרים. היו לו שתי שערות צוקנו, אינו סרים, אע"פ שיש לו כל הסימנים הללו.

סעיף ז' (ג) מי (ד) שחתכו או נתקו או מעכו גידיו או ביציו, בידי אדם, נקרא

נשמת אברהם

(א) דבאחד מאלה. וק"ל כי יש נשים שאין להן דדים (דהיינו יש להן דדים קטנים) או שמתקשות בשעת תשמיש (דהיינו שקשה עליהן תשמיש האדם¹ ולא מצאו בזה תאבון²) ובכל זאת הולידו ילדים. ואולי צ"ל שאצל האיילוניות אין לה דדים ואפילו לא קטנים והיא מתקשת בשעת תשמיש ללא סיבה ידועה (שהמקום הוא צר או עקב בעיה נפשית ראה מה שכתבתי לגבי תופעת וגיניזמוס בסי' קצג ס"ק א' עמ' קעח). וכתב לי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל: בענין סרים חמה ואיילוניות שאינם בני חליצה ויבום, מסופקני במי שנולד בלי שבילי הזרע דאינו כלל בר הולדה ושייך בו הטעם שאמרו חז"ל "פרט לזה ששמו מחוי",

(ב) סימני סרים. עיין פרטי דינים בב"ש³.

(ג) מי שחתכו. כתב לי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל: צריכים לומר לפי"ז דמי שנעקרו ביציו כשהוא ילד קטן בן ב' או ג' שנה, אך הואיל ועד העקירה היה ככל אדם וראוי באופן טבעי להוליד כשיגיע הזמן, הרי זה חשיב כהיתה לו שעת הכושר שהרי מפורש אמרו דסרים אדם חולץ וחולצין לאשתו, אך צריכים למצוא דוגמא בש"ס שגם באופן זה חשיב

ציונים והערות

(1) רש"י יבמות פ' ע"ב. (2) רמב"ם פיהמ"ש יבמות פ"א מ"א. (3) ס"ק ד-ו.

רפואה – יש מהראשונים שכתבו, שאילונית אין לה רפואה בדרך הטבע⁵⁶. ולא נתבאר אם הכוונה שאין לה רפואה עצמונית, אבל ניתן לרפאה בעזרת תרופות ^{שאינן} וכד', או שאין לה כלל רפואה בידי אדם. וכמו כן לא נתבאר מה דין אילונית שבעזרת תרופות או ניתוחים רפואה, אם דבר זה אפשרי.

אהע"ז קנה יב. [52] רש"י יבמות שם ד"ה נעשה; תוס' שם ד"ה אכל. [53] רמב"ן יבמות שם; ריטב"א קידושין, ד א. [54] רשב"א ומאירי קידושין ד א, בשם הראב"ד. [55] ראה ע' זקן, הע' 49 ואילך. [56] תוס' גיטין מו ב ד"ה המוציא. והוכיחו כן מדפליגי ר"י ור"ע אם סריס חמה יש לו רפואה (יבמות עט ב) ולא פליגי כן באילונית, וכן מדרשת חז"ל אשר תלד, פרט לאילונית (יבמות יב א), ולדעתם רק בדרך נס יכולה ללדת, כמעשה שרה (ראה לעיל הע' 15 ואילך). ולכאורה ניתן לומר שדין סריס חמה בזכר מקביל לאילונית בנקבה, וכדכתב רש"י ביבמות פ א ד"ה נעשה, ולכן י"ל שאותה מחלוקת בסריס חמה נכונה גם באילונית. ואולי